

Paper type: Research Article

The Relationship between Earnings Management Approaches, Information Asymmetry, Company Size and Life Cycle on the Readability of Financial Statements

Ali Sardar Antique Chi¹, Alireza Mehrazeen^{*2}, Amir Shams³, Zahra Noori⁴

Received: 2025/06/09

Accepted: 2025/10/18

Abstract

Purpose: The purpose of this study was to investigate the relationship between earnings management approaches, information asymmetry, company size and life cycle on the readability of financial statements in companies listed on the Tehran Stock Exchange.

Method: In this study, to test the research hypotheses, financial statements were extracted from the Tehran Stock Exchange website and other related databases, as well as from the modern Rahavard software and the comprehensive stock exchange database. The time period of the companies was considered from 2015 to 2022. EvIEWS software was used to examine the relationship between the variables.

Findings: The results of this study indicate that, based on the results obtained, opportunistic earnings management has a negative and significant relationship with the readability of financial statements with a coefficient of -5.301 and at a confidence level of 95 percent; this means that an increase in this type of earnings management leads to a decrease in readability, and the first hypothesis was confirmed. Informative earnings management with a coefficient of 1.73 did not have a significant effect on the readability of financial statements, and the second hypothesis was rejected. Also, information asymmetry with a coefficient of -0.079 did not have a significant relationship with readability, which rejected the third hypothesis. The company's life cycle with a coefficient of -0.6 had a negative and significant effect on readability, and contrary to expectations, the fourth hypothesis was rejected. The company's size also had a negative and significant effect on readability with a coefficient of -0.283, and the fifth hypothesis was confirmed. Finally, the readability of the auditor's report with a coefficient of 0.302 had a positive and significant effect on the readability of financial statements, which confirmed the sixth hypothesis.

Conclusions: Managers who engage in opportunistic earnings management tend to conceal methods of generating unrealistic or manipulated profits. This reduces the readability of financial statements and makes it more difficult for users of financial information to detect earnings manipulation. Overall, these approaches reflect the influence of variables such as earnings management, information asymmetry, company size, and the stage of the life cycle on the readability of financial reports.

Keywords: Earnings Management, Information Asymmetry, Size, Company Growth, Readability of Financial Statements.

[10.71600/jacgr.2025.1206882](https://doi.org/10.71600/jacgr.2025.1206882)

How to cite this article: Sardar Antique Chi, A., Mehrazeen, A., Shams, A., & Noori, Z. (2025). The Relationship between Earnings Management Approaches, Information Asymmetry, Company Size and Life Cycle on the Readability of Financial Statements. *Accounting and Corporate Governance Researches*, 4(13), 1-21. (In Persian).

¹. PhD student, Department of Accounting, Neyshabur Branch, Islamic Azad University, Neyshabur, Iran.

². Assistant Professor, Department of Accounting, Neyshabur Branch, Islamic Azad University, Neyshabur, Iran.

*Corresponding Author: Alireza.mehrazeen@iau.ac.ir

³. Assistant Professor, Department of Accounting, Neyshabur Branch, Islamic Azad University, Neyshabur, Iran.

⁴. Assistant Professor, Department of Accounting, Neyshabur Branch, Islamic Azad University, Neyshabur, Iran.

نوع مقاله: علمی پژوهشی

رابطه بین رویکردهای مدیریت سود، عدم تقارن اطلاعاتی، اندازه و چرخه عمر شرکت بر خوانایی صورت‌های مالی

علی سردار انطیقه چی^۱، علیرضا مهرآذین^{۲*}، امیر شمس^۳، زهرا نوری^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۳/۱۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۷/۲۶

چکیده

هدف: هدف از این پژوهش بررسی رابطه بین رویکردهای مدیریت سود، عدم تقارن اطلاعاتی، اندازه و چرخه عمر شرکت بر خوانایی صورت‌های مالی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بود.

روش: در این پژوهش برای آزمون فرضیه‌ها از طریق مراجعه به صورت‌های مالی، پایگاه اینترنتی بورس اوراق بهادار و دیگر پایگاه‌های مرتبط و نیز از نرم‌افزار ره‌آورد نوین و بانک جامع اطلاعات بورس استخراج شد. بازه زمانی شرکتها از سال ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۱ در نظر گرفته شد. به منظور بررسی رابطه‌ی بین متغیرها از نرم افزار ایویوز استفاده شده است.

یافته‌ها: نتایج حاصل از این پژوهش بیانگر این موضوع است بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، مدیریت سود فرصت‌طلبانه با ضریب ۵۳۰۱- و در سطح اطمینان ۹۵ درصد، رابطه منفی و معناداری با خوانایی صورت‌های مالی دارد؛ بدین معنا که افزایش این نوع مدیریت سود منجر به کاهش خوانایی می‌شود و فرضیه اول تأیید گردید. مدیریت سود اطلاع‌بخشانه با ضریب ۱۰۷۳- تأثیر معناداری بر خوانایی صورت‌های مالی نداشت و فرضیه دوم رد شد. همچنین، عدم تقارن اطلاعاتی با ضریب ۰۰۷۹- رابطه معناداری با خوانایی نداشت که فرضیه سوم را رد می‌کند. چرخه عمر شرکت با ضریب ۰۰۶- تأثیر منفی و معناداری بر خوانایی داشت و برخلاف انتظار، فرضیه چهارم رد شد. اندازه شرکت نیز با ضریب ۰۰۲۸۳- تأثیر منفی و معناداری بر خوانایی داشت و فرضیه پنجم تأیید شد. در نهایت، خوانایی گزارش حسابرس با ضریب ۰۰۳۰۲- تأثیر مثبت و معناداری بر خوانایی صورت‌های مالی داشت که فرضیه ششم را تأیید می‌کند.

نتیجه‌گیری: مدیرانی که اقدام به مدیریت سود فرصت‌طلبانه می‌کنند، تمایل دارند روش‌های کسب سود غیرواقعی یا دستکاری شده را پنهان کنند. این امر باعث می‌شود تا خوانایی صورت‌های مالی کاهش یافته و تشخیص دستکاری سود برای کاربران اطلاعات مالی دشوارتر گردد. به طور کلی، این رویکردها نشان‌دهنده اثرگذاری متغیرهایی چون مدیریت سود، عدم تقارن اطلاعاتی، اندازه شرکت و مرحله چرخه عمر بر خوانایی گزارش‌های مالی هستند.

واژه‌های کلیدی: مدیریت سود، عدم تقارن اطلاعاتی، اندازه، رشد شرکت، خوانایی صورت‌های مالی.

10.71600/jacgr.2025.1206882

استناد: سردار انطیقه چی، علی؛ مهرآذین، علیرضا؛ شمس، امیر؛ نوری، زهرا (۱۴۰۴). رابطه بین رویکردهای مدیریت سود، عدم تقارن

اطلاعاتی، اندازه و چرخه عمر شرکت بر خوانایی صورت‌های مالی. پژوهش‌های حسابداری و راهبری شرکتی، ۴(۱۳)، ۲۱-۲۱.

۱. دانشجوی دکتری گروه حسابداری، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران.

۲. استادیار گروه حسابداری، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران. *نویسنده مسئول: Alireza.mehrzaeen@iau.ac.ir

۲. استادیار گروه حسابداری، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران.

۲. استادیار گروه حسابداری، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران.

مقدمه

مطالعات انجام شده در مورد بررسی رابطه بین مشکلات گزارش‌های مالی سالانه و نسبت‌های مالی شرکت‌ها را می‌توان در دو گروه طبقه‌بندی کرد. گروه اول پیشنهاد می‌کند که خوانایی گزارش‌های مالی یک عامل کمک‌کننده به عملکرد مالی آتی شرکت و رفتار قیمت سهام است. در این رابطه لی^۱ (۲۰۰۸) اعلام کرد که بازده و سود سهام آتی را می‌توان از طریق کلماتی که توسط مدیران در توصیف عملیات شرکت استفاده می‌شود پیش‌بینی کرد. گروه دوم به جنبه‌های دیگر خوانایی توجه دارند. برای این منظور، برخی از محققان تأثیر پیچیدگی افشای اطلاعات و نقدینگی سهام (میلر^۲، ۲۰۱۰؛ لارنس^۳، ۲۰۱۳)، نوسانات بازده (لوگران و مک دونالد^۴، ۲۰۱۴)، سقوط‌های مکرر قیمت سهام (کیم و همکاران^۵، ۲۰۱۶)، عدم تقارن اطلاعاتی شدید (ایمن و همکاران^۶، ۲۰۱۸؛ لو و همکاران^۷، ۲۰۱۸)، ساعات و هزینه‌های حسابرسی بیشتر (چو و همکاران^۸، ۲۰۲۲؛ آبرناتی و همکاران^۹، ۲۰۱۹)، تأخیر گزارش حسابرس (آبرناتی و همکاران، ۲۰۱۹)، احتمال دریافت نظر تداوم فعالیت (GCO) (آبرناتی و همکاران، ۲۰۱۹)، در مقایسه با سایر شرکت‌ها را گزارش کردند. از این رو، این پژوهش در صدد بررسی رابطه بین مدیریت سود، عدم تقارن اطلاعاتی، چرخه عمر شرکت، اندازه شرکت و خوانایی گزارش حسابرسی با خوانایی گزارشگری مالی است که در ادامه این مفاهیم تبیین می‌شود.

شرکت‌هایی که احتمالاً درگیر مدیریت سود بوده‌اند، به دنبال برآورده کردن درآمدهای سال قبل یا عبور از آن هستند تا به‌طور فعال، درک اطلاعات را دشوارتر کنند (لو و همکاران^{۱۰}، ۲۰۱۷). در چارچوب اختیارات حسابداری موجود، مدیریت برای افزایش سود، انتخاب‌های مغرضانه‌ای انجام می‌دهد. مدیریت باید سعی کند فریب را پنهان کند تا کشف نشود؛ به عنوان مثال، مدیریت سود نمی‌تواند شفاف باشد تا مدیریت باور کند که اثر مورد نظر را خواهد داشت (لو و همکاران، ۲۰۱۷). افزون بر این، مطالعات قبلی نشان می‌دهد که مدیران ممکن است با کاهش عمدی خوانایی افشاهای مالی به دنبال مخفی کردن یا پنهان کردن اطلاعات نامطلوب باشند (آبراهامسون و پارک^{۱۱}، ۱۹۹۴؛ حصارزاده و رجبعلی‌زاده^{۱۲}، ۲۰۱۹). شرکت‌هایی که در مراحل پیشرفته‌تر بلوغ سازمانی قرار دارند، معمولاً دارای ساختارهای سازمان‌یافته‌تر، سیستم‌های کنترل داخلی قوی‌تر و نیروی انسانی متخصص‌تر هستند (کریشنان و همکاران^{۱۳}، ۲۰۲۰). این عوامل به‌طور کلی فرآیند تهیه صورت‌های مالی قابل اتکا و مقایسه‌پذیر را تسهیل می‌نمایند. علاوه بر این، ثبات در جریان‌های نقدی و سطح سودآوری که در شرکت‌های بالغ مشاهده می‌شود (دیکینسون^{۱۴}، ۲۰۱۱)، به مدیران این امکان را می‌دهد تا پیش‌بینی‌های دقیق‌تری از درآمدها و هزینه‌های آینده ارائه دهند. در نتیجه، این امر به افزایش قابلیت مقایسه بین شرکت‌های فعال در یک صنعت مشخص کمک می‌کند. از این رو، با توجه به اینکه با بهبود چرخه عمر در مرحله بلوغ، قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بهبود پیدا می‌کند، انتظار می‌رود خوانایی گزارشگری مالی نیز بهبود پیدا کند. رویستون و هاریماون^{۱۵} (۲۰۲۰) نیز به بررسی اندازه شرکت و خوانایی گزارش سالانه استفاده پرداخته و نشان دادند که هرچه اندازه شرکت بزرگ‌تر باشد، افشای پیچیده‌تری ارائه خواهد کرد، زیرا فرآیند پیچیده‌تری دارد. درنهایت، خوانایی گزارش حسابرسی به میزان قابل توجهی به خوانایی صورت‌های مالی ارائه شده توسط مدیریت کمک می‌کند. مدیران از افشای اختیاری به عنوان ابزاری برای کاهش اثرات منفی نمایندگی و به عنوان مکانیزمی برای سیگنال دادن به بازار سرمایه برای بهبود تصمیم‌گیری

---

¹. Li

². Miller

³. Lawrence

⁴. Loughran & McDonald

⁵. Kim et al

⁶. Aymen et al

⁷. Luo et al

⁸. Cho et al

⁹. Abernathy et al

¹⁰. Lo et al

¹¹. Abrahamson & Park

¹². Hesarzadeh & Rajabalizadeh

¹³. Krishnan et al

¹⁴. Dickinson

¹⁵. Roiston & Harymawan

استفاده می کنند است (محمدزاده مقدم و همکاران^۱، ۲۰۲۴). بنابراین، با توجه به این مطلب، این پژوهش برای اولین بار به بررسی همزمان رویکردهای مدیریت سود، عدم تقارن اطلاعاتی، اندازه و چرخه عمر شرکت بر خوانایی صورت های مالی می پردازد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مدیریت سود و خوانایی صورت های مالی

شرکت هایی که احتمالاً درگیر مدیریت سود بوده اند، به دنبال برآورده کردن درآمدهای سال قبل یا عبور از آن هستند تا به طور فعال، درک اطلاعات را دشوارتر کنند (لو و همکاران، ۲۰۱۷). در چارچوب اختیارات حسابداری موجود، مدیریت برای افزایش سود انتخاب های مغرضانه ای انجام می دهد. مدیریت باید سعی کند فریب را پنهان کند تا کشف نشود؛ به عنوان مثال، مدیریت سود نمی تواند شفاف باشد تا مدیریت باور کند که اثر مورد نظر را خواهد داشت (لو و همکاران، ۲۰۰۸). از آنجایی که تجزیه و تحلیل اطلاعات مالی، اعم از عددی یا کیفی، پرهزینه است، از سرمایه گذاران انتظار می رود که اطلاعات را تنها تا جایی تجزیه و تحلیل کنند که هزینه های نهایی با منافع نهایی تحلیل بیشتر برابری کند (بلومفیلد^۲، ۲۰۰۸). بنابراین، افشای پیچیده تر، هزینه تحلیل برای سرمایه گذاران را افزایش می دهد، عمق تحلیل را کاهش می دهد و احتمال شناسایی مدیریت سود را کاهش می دهد. ما این را اثر مستقیم مبهم سازی بر خوانایی می دانیم. افزون بر این، علاوه بر تأثیر مستقیم بر خوانایی، تأثیر غیرمستقیمی است که به طور ناخودآگاه از طریق مدیریت سود ایجاد می شود. مدیریت سود شامل درجاتی از نادرستی است. ارتباطات فریبده از نظر زبانی پیچیده تر و همچنین از نظر شناختی بیشتر خواستار است. این افزایش پیچیدگی افشا نتیجه ناخودآگاه ناهماهنگی شناختی بین عملکرد زیربنایی و گزارش شده است (لی، ۲۰۰۸). مدیران شرکت ها، در حالی که صورت های مالی را مطابق با الزامات قانونی ارائه می دهند، گاهی اوقات با استفاده از افشاهای پیچیده و طولانی، اطلاعات خاصی را از دید سرمایه گذاران و سایر ذی نفعان پنهان می کنند تا اخبار منفی یا عملکرد ضعیف خود را کمتر نمایان سازند (لی، ۲۰۰۸). تحقیقات نشان داده اند که در مواردی که مدیران اقدام به مدیریت سود می کنند و تمایل به گزارش سود بالاتر از واقعیت دارند، غالباً از شیوه های افشای مبهم بهره می برند. با وجود اینکه در این شرایط ممکن است اخبار مثبتی منتشر شود، انگیزه اصلی مدیران پنهان کردن ابزارهایی است که به این اخبار دسترسی می یابند. در نتیجه، هنگامی که مدیران سود را مدیریت می کنند، تلاش می کنند گزارش های مالی خود را به گونه ای تنظیم کنند که خوانایی آن ها کاهش یابد و از طریق پیچیدگی و طولانی بودن متن، اقداماتشان در سایه پنهان بماند (لی، ۲۰۰۸).

از منظر دیگر، مدیریت سود فرصت طلبانه زمانی رخ می دهد که مدیران از اختیارات خود برای افزایش منافع شخصی و انتشار اطلاعات محرمانه در مورد سودآوری شرکت استفاده می کنند. به عبارت ساده تر، مدیریت سود فرصت طلبانه به تغییر عمدی گزارش های مالی توسط مدیران اطلاق می شود که هدف آن گمراه کردن کاربران در مورد عملکرد اقتصادی شرکت به منظور حداکثرسازی منافع شخصی است. از منظر تجربی، رابطه معکوس و معنادار (یا عدم وجود رابطه معنادار) بین اقلام تعهدی اختیاری و سودآوری آتی، نشان دهنده فرصت طلبانه بودن مدیریت سود است. مطالعات متعددی این دیدگاه را تأیید کرده اند؛ به عنوان مثال، گاور و همکاران^۳ (۱۹۹۶) دریافتند که دستکاری اقلام تعهدی با پاداش های مرتبط با سود ارتباط دارد. در مقابل، اگر مدیران از اختیارات خود برای انتشار اطلاعات محرمانه مربوط به سودآوری شرکت، که هنوز منعکس کننده سود مبتنی بر بهای تمام شده تاریخی است، استفاده کنند و این امر منجر به افزایش ارزش شرکت شود، مدیریت سود از نوع اطلاع بخشانه خواهد بود. این نوع مدیریت سود به معنای ارتقاء محتوای اطلاعاتی سود از طریق انتقال اطلاعات محرمانه است. به بیان دیگر، هدف از آن بهبود کیفیت اطلاعات برای کمک به کاربران در درک بهتر پتانسیل سودآوری و وضعیت مالی شرکت

¹. Mohammadzadeh Moghadam et al

². Bloomfield

³. Gower et al

است. مطالعات گول و همکاران^۱ (۲۰۰۸)، کریشنان^۲ (۲۰۰۳) و کوتاری و همکاران^۳ (۲۰۰۵) نشان می‌دهند که رفتار اقلام تعهدی اختیاری با دیدگاه بازار کارا سازگار است، زیرا رابطه مثبت و معنی‌داری با سودآوری آینده دارد. بطور کلی انتظار بر این است که مدیریت سود فرصت‌طلبانه خوانایی صورت‌های مالی را کاهش و مدیریت سود اطلاع‌بخشانه خوانایی را افزایش دهد. با توجه به این مطالب، فرضیه‌های زیر تبیین می‌شود:

فرضیه اول: بین مدیریت سود از نوع فرصت‌طلبانه و خوانایی صورت‌های مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد.

فرضیه دوم: بین مدیریت سود از نوع اطلاع‌بخشانه و خوانایی صورت‌های مالی رابطه معناداری وجود دارد.

عدم تقارن اطلاعاتی و خوانایی صورت‌های مالی

پدیده عدم تقارن اطلاعات زمانی اتفاق می‌افتد که مدیریت یک شرکت عمداً اطلاعات خاصی را از سرمایه‌گذاران و سایر طرف‌های مرتبط پنهان می‌کند. این رفتار با انگیزه‌های مختلفی از جمله اجتناب از مالیات‌های شرکتی بالاتر (کیم و همکاران، ۲۰۱۶)، حفظ مشتریان اصلی شرکت و به دست آوردن شرایط قرارداد مطلوب (روستون و هاریماون، ۲۰۲۰)، ساختن موقعیت‌ها و حفظ شغل برتر (کویک و همکاران^۴، ۲۰۲۱)، و دستیابی به بازده بیشتر (بهاتاچاریا و همکاران^۵، ۲۰۱۳) انجام می‌شود. علاوه بر این، مفهوم عدم تقارن اطلاعاتی نشان می‌دهد که کمیت و کیفیت اطلاعات قابل دسترسی برای یک طرف خاص در مورد یک موضوع خاص ممکن است با اطلاعات موجود برای طرف دیگر متفاوت باشد (چانگ و همکاران^۶، ۲۰۰۶). عدم تقارن در کمیت و کیفیت اطلاعات در دسترس مدیریت شرکت و افراد داخلی در مقایسه با سرمایه‌گذاران و سایر ذینفعان خارجی، شرایطی را ایجاد می‌کند که مدیریت انگیزه ارائه صورت‌های مالی مطلوب برای تحقق انگیزه‌های ذکر شده قبلی را دارد. در صورت وجود پیامدهای نامطلوب سازمانی، مانند عملکرد ضعیف، مطالعات قبلی نشان می‌دهد که مدیران ممکن است با کاهش عمدی خوانایی افشاهای مالی به دنبال مخفی کردن یا پنهان کردن اطلاعات نامطلوب باشند (آبراهامسون و پارک، ۱۹۹۴؛ حصارزاده و رجبعلی زاده، ۲۰۱۹). با توجه به این مطالب، فرضیه‌های زیر تبیین می‌شود:

فرضیه سوم: بین عدم تقارن اطلاعاتی و خوانایی صورت‌های مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد.

چرخه عمر و خوانایی صورت‌های مالی

چرخه حیات یک شرکت معمولاً شامل پنج مرحله است: معرفی، رشد، بلوغ، مرحله گذار یا تکان خوردن، و در نهایت افول (دیکینسون، ۲۰۱۱). در حالی که دیدگاه سنتی در مورد چرخه عمر سازمان‌ها بر یکنواختی آن‌ها از ابتدا تا انتها تأکید دارد، رویکردهای معاصرتر معتقدند که تکامل شرکت‌ها در طول این چرخه، روندی غیرخطی را طی می‌کند (حبیب و حسن^۷، ۲۰۱۹). پژوهش‌های پیشین نشان داده‌اند که جنبه‌های مختلفی از عملکرد شرکت‌ها، از جمله واکنش قیمت سهام به سود، دقت قیمت‌گذاری اقلام تعهدی، ارتباط ارزش معیارهای حسابداری با ارزش بازار، سیاست‌های مربوط به تقسیم سود، کیفیت گزارشگری اقلام تعهدی، هزینه سرمایه سهام عادی، توانایی پیش‌بینی سودآوری و رشد آتی، سیاست‌های کلی شرکت، و همچنین ابتکارات افشاگری مانند مسئولیت اجتماعی شرکت (CSR)، در مراحل مختلف چرخه عمر شرکت‌ها متفاوت عمل می‌کنند (کولتون و رادوک^۸، ۲۰۱۱؛ فاف و همکاران^۹، ۲۰۱۶). هر مرحله از چرخه عمر با ویژگی‌های منحصر به فردی همراه است که شامل استراتژی‌های خاص، منابع در دسترس و محیط رقابتی متفاوت می‌شود. این عوامل به نوبه خود، ساختارهای سازمانی، سیستم‌ها و چالش‌های نمایندگی متفاوتی را ایجاد کرده و در نهایت بر فرایندهای گزارشگری مالی تأثیر می‌گذارند (حسن و حبیب، ۲۰۱۷). این پویایی‌ها، مقایسه بین شرکت‌هایی که در مراحل مختلف چرخه عمر قرار دارند را پیچیده می‌سازد، زیرا

¹. Gole et al

². Krishnan

³. Kothari et al

⁴. Kubick et al

⁵. Bhattacharya et al

⁶. Chang et al

⁷. Habib & Hasan

⁸. Coulton & Ruddock

⁹. Faff et al

رابطه بین رویکردهای مدیریت سود، عدم تقارن اطلاعاتی، ...

انتظارات از آن‌ها در هر مرحله متفاوت است. شرکت‌های در مرحله بلوغ، معمولاً دارای ساختارهای سازمانی منسجم‌تر، کنترل‌های داخلی قوی‌تر و نیروی انسانی متخصص‌تر هستند (کریشنان و همکاران، ۲۰۰۸). این ویژگی‌ها به طور کلی تهیه صورت‌های مالی قابل مقایسه را آسان‌تر می‌کنند. علاوه بر این، ثبات در جریان‌های نقدی و سطح سودآوری که در شرکت‌های بالغ مشاهده می‌شود (دیکینسون، ۲۰۱۱؛ حبیب و حسن، ۲۰۱۹)، به مدیران کمک می‌کند تا برآوردهای دقیق‌تری از درآمدها و هزینه‌های آینده ارائه دهند، که این امر قابلیت مقایسه میان شرکت‌های هم‌صنعت را افزایش می‌دهد. از این رو، با توجه به اینکه با بهبود چرخه عمر در مرحله بلوغ، قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بهبود پیدا می‌کند، انتظار می‌رود خوانایی گزارشگری مالی نیز بهبود پیدا کند. با توجه به این مطالب، فرضیه‌های زیر تبیین می‌شود:

فرضیه چهارم: بین چرخه عمر شرکت و خوانایی صورت‌های مالی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

اندازه شرکت و خوانایی صورت‌های مالی

بسیاری از مطالعات در حسابداری از اندازه شرکت برای تأثیرگذاری بر عملکرد شرکت استفاده می‌کنند (هاریماون و نولد، ۲۰۱۶). در صورتی که رویستون و هاریماون (۲۰۲۰)، به بررسی اندازه شرکت و خوانایی گزارش سالانه استفاده پرداخته و نشان دادند که هرچه اندازه شرکت بزرگ‌تر باشد، افشای پیچیده‌تری ارائه خواهد کرد، زیرا فرآیند پیچیده‌تری دارد. به عبارتی، یک شرکت بزرگ‌تر عملیات پیچیده‌تری خواهد داشت و کلمات دشوارتری را در گزارش‌های سالانه ارائه می‌کند (لی، ۲۰۰۸؛ آجینا و همکاران، ۲۰۱۶؛ لو و همکاران، ۲۰۱۷). به طور خلاصه، وقتی اندازه شرکت بزرگ باشد، مدیریت در انتقال فرآیند تجاری خود با مشکل مواجه می‌شود، بنابراین درک گزارش سالانه دشوار می‌شود. با توجه به این مطالب، فرضیه‌های زیر تبیین می‌شود:

فرضیه پنجم: بین اندازه شرکت و خوانایی صورت‌های مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد.

خوانایی گزارش حسابرسی و خوانایی صورت‌های مالی

محتوای گزارش حسابرسی به دلیل عواقب آن برای استفاده کنندگان مهم و استفاده از کلمات قابل فهم و استفاده نکردن از عبارات پیچیده و دشوار بسیار موثر است (محمدزاده مقدم و همکاران، ۲۰۲۴). فخفخ^۱ (۲۰۱۶) به انتقاداتی در مورد قابل فهم بودن گزارش‌های حسابرسی اشاره می‌کند و مشکلات زبانی گزارش‌های حسابرسی را در صورت‌های مالی ترکیبی ارائه شده بر اساس استانداردهای حسابرسی بین‌المللی شماره ۷۰۰ تحلیل می‌کند. وی دریافت که الزامات استاندارد در تضاد با اصول زبانی است. حساب‌رسان باید سعی کنند خوانایی گزارش‌های خود را بهینه کرده و استانداردهای مذکور را تا حد ممکن حفظ کنند. علاوه بر این، فخفخ (۲۰۱۶) نشان می‌دهد که مشکل خوانایی که ذکر شد پس از چندین دهه حل نشد. او همچنین معتقد است که گزارش‌های حسابرسی برای اکثر استفاده کنندگان قابل درک نیست. خوانایی گزارش حسابرسی به میزان قابل توجهی به خوانایی صورت‌های مالی ارائه شده توسط مدیریت کمک می‌کند. مدیران از افشای اختیاری به عنوان ابزاری برای کاهش اثرات منفی نمایندگی و به عنوان مکانیزمی برای سیگنال دادن به بازار سرمایه برای بهبود تصمیم‌گیری استفاده می‌کنند (محمدزاده مقدم و همکاران، ۲۰۲۴). بنابراین، شفافیت و طولانی درک بخش قابل توجهی از اطلاعات برای درک و تفسیر اطلاعات ارائه شده در متن صورتهای مالی حیاتی است (لوو و همکاران، ۲۰۱۸). با توجه به این مطالب، فرضیه‌های زیر تبیین می‌شود:

فرضیه پنجم: بین خوانایی گزارش حسابرسی و خوانایی صورت‌های مالی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

¹. Harymawan & Nowland

². Ajina et al

³. Fakhfakh

پیشینه پژوهش

مدیریت سود فرصت‌طلبانه و خوانایی صورت‌های مالی

پژوهش‌های لو و همکاران (۲۰۰۸؛ ۲۰۱۷) نشان داده‌اند که شرکت‌هایی که درگیر مدیریت سود به‌ویژه از نوع فرصت‌طلبانه هستند، اغلب با هدف پنهان‌سازی اقدامات خود، افشاهایی پیچیده و غیرشفاف ارائه می‌دهند. آن‌ها بیان می‌کنند که مدیریت سود نمی‌تواند با افشای شفاف همراه باشد، چرا که در این صورت هدف مورد نظر تحقق نمی‌یابد. همچنین بلومفیلد (۲۰۰۸) مطرح می‌کند که افشاهای پیچیده، هزینه تحلیل برای سرمایه‌گذاران را افزایش داده و احتمال شناسایی مدیریت سود را کاهش می‌دهد. به همین ترتیب، لی (۲۰۰۸) نیز نشان داده است که افشاهای فریبنده و پر جزئیات، از نظر زبانی و شناختی پیچیده‌تر بوده و به طور ناخودآگاه موجب کاهش خوانایی صورت‌های مالی می‌شوند. در مجموع، این مطالعات تأکید دارند که مدیریت سود فرصت‌طلبانه، با افزایش ابهام و پیچیدگی در افشاها، باعث کاهش معنادار خوانایی صورت‌های مالی می‌شود. صفری گرایلی و همکاران (۱۳۹۶) بیان کردند که بین مدیریت سود با خوانایی گزارشگری مالی شرکت‌های بورسی رابطه منفی وجود دارد. داداشی و نوروزی (۱۳۹۹) بیان کردند که براساس رویکرد مدیریت سود فرصت‌طلبانه، شرکت‌های دارای مدیریت سود، اقدام به انتشار گزارش‌های مالی پیچیده‌تر با خوانایی کمتر می‌کنند تا از این طریق، رفتار فرصت‌طلبانه مدیران را پنهان کنند و امکان شناسایی آن توسط سرمایه‌گذاران، تحلیل‌گران مالی و سایر نهادهای قانونی را کاهش دهند. از سوی دیگر، خوانایی کمتر گزارش‌های مالی و افشای پیچیده‌تر شرکت‌ها، سبب افزایش عدم‌تقارن اطلاعاتی و نقصان آگاهی سرمایه‌گذاران در مورد عملکرد آینده شرکت می‌گردد و موجب بازماندن توانایی سرمایه‌گذاران از تفسیر گزارش‌های مالی سالانه است. لذا، شرکت‌های با گزارش سالانه مبهم‌تر، نیازمند برآورد ریسک بالاتر بوده، که در نهایت منجر به افزایش هزینه‌های سرمایه آنها می‌شود.

مدیریت سود اطلاع‌بخشانه و خوانایی صورت‌های مالی

در مقابل دیدگاه فرصت‌طلبانه، گول و همکاران (۲۰۰۸)، کریشنان (۲۰۰۳) و کوتاری و همکاران (۲۰۰۵) به بررسی نوع دیگری از مدیریت سود پرداختند که به‌جای فریب‌کاری، با هدف انتقال اطلاعات محرمانه و واقعی انجام می‌شود. این نوع مدیریت سود که اصطلاحاً "اطلاع‌بخشانه" نامیده می‌شود، تلاش دارد با افزایش محتوای اطلاعاتی سود، به درک بهتر کاربران از وضعیت واقعی شرکت کمک کند. نتایج این پژوهش‌ها نشان داد که این نوع مدیریت سود رابطه مثبتی با سودآوری آتی دارد و در بسیاری از موارد با شفاف‌سازی اطلاعات مالی همراه است. در نتیجه، می‌توان انتظار داشت که مدیریت سود اطلاع‌بخشانه نه تنها باعث کاهش خوانایی نمی‌شود، بلکه ممکن است منجر به افزایش شفافیت و وضوح در صورت‌های مالی شود.

عدم تقارن اطلاعاتی و خوانایی صورت‌های مالی

مطالعات متعددی نظیر کیم و همکاران (۲۰۱۶)، رویستون و هاریماون (۲۰۲۰) و کوپیک و همکاران (۲۰۲۱) نشان داده‌اند که مدیران در شرایط وجود عدم تقارن اطلاعاتی، ممکن است با هدف حفظ منافع خود، اطلاعات خاصی را پنهان کرده یا به صورت ناقص افشا نمایند. این پنهان‌کاری می‌تواند به انگیزه‌هایی چون فرار مالیاتی، حفظ مشتریان یا دستیابی به شرایط قراردادی مطلوب مرتبط باشد. آبراهامسون و پارک (۱۹۹۴) و همچنین حصارزاده و رجبعلی‌زاده (۲۰۱۹) نشان داده‌اند که در چنین شرایطی، مدیران معمولاً افشاهایی پیچیده و غیرقابل فهم ارائه می‌دهند تا اطلاعات نامطلوب را مخفی کنند. بنابراین، افزایش عدم تقارن اطلاعاتی، احتمالاً با کاهش خوانایی افشاهای مالی همراه است. عیدی پور و همکاران (۱۴۰۳) نشان دادند که لحن پیچیده گزارش‌های سالانه بر سیاست تقسیم سود تأثیر می‌گذارد. عدم تقارن اطلاعاتی بر رابطه بین پیچیدگی گزارش‌های سالانه و سیاست تقسیم سود تأثیر گذار است.

چرخه عمر شرکت و خوانایی صورت‌های مالی

مطالعه دیکینسون (۲۰۱۱) و حبیب و حسن (۲۰۱۹) نشان داد که مراحل مختلف چرخه عمر شرکت، تأثیرات متفاوتی بر ساختارها و کیفیت گزارشگری مالی دارند. شرکت‌های در مرحله رشد، به دلیل نوسانات شدید در درآمدها، هزینه‌ها و مدل‌های کسب‌وکار ناپایدار، معمولاً افشاهایی پیچیده‌تر و کم‌خوان‌تر دارند. در مقابل، شرکت‌های بالغ به دلیل ثبات مالی، ساختارهای منسجم‌تر و تیم‌های مدیریتی قوی‌تر، قادر به ارائه صورت‌های مالی قابل فهم‌تر و شفاف‌تری هستند (کریشنان و همکاران،

رابطه بین رویکردهای مدیریت سود، عدم تقارن اطلاعاتی، ...

۲۰۲۰). همچنین، وجود جریان نقدی پایدار و کنترل‌های داخلی مؤثر در این شرکت‌ها، امکان گزارش‌دهی منسجم‌تر و دقیق‌تری را فراهم می‌کند. به همین دلیل انتظار می‌رود که چرخه عمر شرکت به‌ویژه در مراحل بلوغ، تأثیر مثبتی بر خوانایی گزارش‌های مالی داشته باشد. توسط توسلی طبائی و رضازاده (۱۴۰۳) نشان دادند که مرحله بلوغ چرخه عمر شرکت با قابلیت مقایسه صورت‌های مالی ارتباط مثبتی دارد. همچنین پژوهش حاضر به ارتباط چرخه عمر با قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با توجه به نقش تعدیل‌گر عدم تقارن اطلاعاتی و جریان نقد آزاد می‌پردازد که نتایج نشان می‌دهد که ارتباط مثبت بین شرکت‌های بالغ و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با وجود عدم تقارن اطلاعاتی تعدیل می‌شود، اما جریان نقد آزاد در رابطه چرخه عمر (مرحله بلوغ) و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی تأثیری ندارد.

اندازه شرکت و خوانایی صورت‌های مالی

هاریمائو و نولند (۲۰۱۶) و همچنین رویستون و هاریمائو (۲۰۲۰) بیان کرده‌اند که شرکت‌های بزرگ‌تر به دلیل عملیات پیچیده‌تر، اغلب گزارش‌هایی با افشاهای سنگین‌تر و دشوارتر ارائه می‌دهند. لی (۲۰۰۸) و لو و همکاران (۲۰۱۷) نیز در تحقیقات خود نشان دادند که پیچیدگی فعالیت‌های شرکت‌های بزرگ منجر به استفاده از واژگان تخصصی‌تر، جملات طولانی‌تر و کاهش خوانایی گزارش‌های سالانه می‌شود. در نتیجه، اندازه بزرگ شرکت‌ها با دشواری در انتقال مؤثر اطلاعات همراه است و این امر درک گزارش‌های مالی را برای کاربران غیرمتخصص دشوارتر می‌سازد. بنابراین، رابطه‌ای منفی میان اندازه شرکت و خوانایی صورت‌های مالی قابل انتظار است.

خوانایی گزارش حسابرسی و خوانایی صورت‌های مالی

مطالعات فخفخ (۲۰۱۶) و محمدزاده مقدم و همکاران (۲۰۲۴) به اهمیت زبان ساده و قابل فهم در گزارش‌های حسابرسی اشاره دارند. فخفخ تحلیل کرد که علی‌رغم گذشت چند دهه، مشکل زبان پیچیده در گزارش‌های حسابرسی همچنان باقی است و اکثر استفاده‌کنندگان قادر به درک کامل محتوای آن نیستند. در همین راستا، لوو و همکاران (۲۰۱۸) نیز بیان می‌کنند که خوانایی گزارش حسابرس تأثیر مستقیم بر خوانایی کلی صورت‌های مالی دارد، چراکه گزارش حسابرسی بخشی حیاتی از فرآیند گزارشگری مالی بوده و نقش مهمی در تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان ایفا می‌کند. بنابراین، وجود گزارش‌های حسابرسی قابل درک، شفاف و روان، می‌تواند به افزایش اعتماد، شفافیت و درک بهتر صورت‌های مالی منجر شود.

روش پژوهش

این پژوهش با رویکرد پس‌رویدادی (ex-post facto) انجام شده و در چارچوب تحقیقات اثباتی در حسابداری قرار می‌گیرد. در این مطالعه، داده‌های واقعی استخراج شده از صورت‌های مالی شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران مورد بررسی قرار گرفته است. از نظر روش‌شناسی، این تحقیق ماهیتی توصیفی دارد و به طور خاص در دسته تحقیقات همبستگی قرار می‌گیرد، چرا که هدف آن بررسی و توضیح رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته است.

برای جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز، ابتدا از روش کتابخانه‌ای و مطالعات اسنادی استفاده شد. در این مرحله، مبانی نظری و ادبیات مرتبط از منابع معتبر مکتوب و الکترونیکی فارسی و لاتین گردآوری شد. سپس، داده‌های لازم برای آزمون فرضیه‌ها از مستندات رسمی شرکت‌ها مانند صورت‌های مالی و یادداشت‌های همراه آن‌ها، آرشیوهای تصویری و آماری سازمان بورس اوراق بهادار تهران (در قالب لوح‌های فشرده)، پایگاه‌های اینترنتی بورس و سایر منابع مرتبط استخراج گردید. علاوه بر این، نرم‌افزارهای تخصصی مانند تدبیر پرداز و ره‌آورد نوین نیز برای دسترسی به داده‌ها به کار گرفته شد.

داده‌های جمع‌آوری شده پس از سازماندهی در قالب فایل Excel و انجام محاسبات اولیه، برای تحلیل نهایی آماده شدند. تحلیل نهایی نیز با استفاده از نرم‌افزار اقتصادسنجی Eviews انجام گرفت. نمونه آماری تحقیق براساس معیارهای مشخص شده در نگاره ۱ انتخاب شده است.

نگاره ۱. مراحل انتخاب شرکت‌های عضو نمونه آماری به روش حذف سیستماتیک

محدودیت	تعداد شرکت
جامعه آماری	۳۹۴
شرکت‌هایی که در تمام سال‌های پژوهش جز شرکت‌های بورسی بودند.	(۶۱)
طی دوره پژوهش تغییر سال مالی نداده و سال مالی آن منتهی به پایان اسفند باشد	(۴۲)
جز شرکت‌های سرمایه‌گذاری، هلدینگ، واسطه‌گری مالی و بیمه نباشد.	(۹۷)
در هر صنعت برای قابلیت مقایسه صورت‌های مالی حداقل ۵ شرکت وجود داشته باشد	(۳۵)
اطلاعات آن در دسترس باشد.	(۲۹)
نمونه نهایی	۱۳۰

منبع: یافته‌های پژوهشگر

متغیرهای مورد مطالعه در این تحقیق، شامل متغیرهای وابسته، مستقل و کنترلی به شرح زیر اندازه‌گیری شده‌اند.

متغیرهای تحقیق و نحوه اندازه‌گیری آن‌ها

در این تحقیق، متغیرهای مورد بررسی شامل متغیر وابسته، مستقل و کنترلی بوده که به شرح زیر تعریف و اندازه‌گیری شده‌اند.

متغیر وابسته: خوانایی صورت‌های مالی

برای سنجش قابلیت درک و سهولت خواندن گزارش‌های مالی، از شاخص خوانایی فوگ^۱ استفاده شده است. این شاخص که اولین بار توسط لی (۲۰۰۸) در مبانی نظری حسابداری معرفی شد، بر دو مولفه اصلی استوار است:

۱. میانگین تعداد کلمات در هر جمله

۲. درصد کلمات پیچیده (کلماتی که حداقل سه هجای کامل دارند)

فرمول محاسبه شاخص فوگ به صورت زیر است:

$$FOG = 0.4(\text{Word per sentence} + \text{percent of complex words})$$

متوسط تعداد کلمات در هر جمله از طریق تقسیم تعداد کل کلمات به تعداد جملات در بخش یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی به دست می‌آید. منظور از کلمات پیچیده، واژگانی هستند که دارای سه هجا یا بیشتر باشند. افزایش طول جملات و استفاده بیش از حد از کلمات پیچیده، منجر به افزایش این شاخص و در نتیجه کاهش میزان خوانایی متن خواهد شد. روش محاسبه این شاخص به شرح زیر است:

- سه نمونه متشکل از هر کدام ۱۰۰ کلمه به صورت تصادفی از ابتدا، میانه و انتهای یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی انتخاب می‌شود.
- در هر نمونه، تعداد جملات و تعداد کلمات سه هجایی یا بیشتر شمارش می‌گردد.
- میانگین طول جمله از تقسیم تعداد کل کلمات بر تعداد جملات به دست می‌آید.
- درصد کلمات پیچیده به نسبت کل کلمات محاسبه می‌شود.
- مجموع میانگین طول جمله و درصد کلمات پیچیده در ۰.۴ ضرب می‌شود.
- این مراحل برای هر سه نمونه انجام و در نهایت میانگین سه نتیجه به عنوان شاخص خوانایی گزارش گرفته می‌شود.

مقادیر این شاخص به شرح زیر تفسیر می‌شود:

متن بسیار پیچیده و غیرقابل درک: $FOG \geq 18$

متن دشوار: $14 \leq FOG < 18$

متن نسبتاً مناسب: $12 \leq FOG < 14$

^۱. Fog

رابطه بین رویکردهای مدیریت سود، عدم تقارن اطلاعاتی، ...

متن قابل قبول: $10 \leq \text{FOG} < 12$

متن آسان و قابل فهم: $8 \leq \text{FOG} < 10$

متغیرهای مستقل: مدیریت سود

ما اقلام تعهدی اختیاری مدیریت سود را با استفاده از مدل تعدیل شده جونز به شرح زیر به دست می آوریم. که در این مدل:

$$TA_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 \left(\frac{1}{Assets_{i,t}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta Rev_{i,t} - \Delta Rec_{i,t}}{Assets_{i,t}} \right) + \alpha_3 \left(\frac{PPE_{i,t}}{Assets_{i,t}} \right) + \varepsilon_{i,t}$$

$TA_{i,t}$: کل اقلام تعهدی است و از ما به تفاوت سود خالص و جریانان نقدی عملیاتی به دست می آید.

$Assets_{i,t}$: کل داراییهای شرکت i در سال t

$\Delta Rev_{i,t}$: تغییرات درآمد که از ما به تفاوت درآمد سال t و سال $t-1$ به دست می آید.

$\Delta Rec_{i,t}$: تغییرات در حسابها و اسناد دریافتی است که از ما به تفاوت مطالبات سال t و سال $t-1$ به دست می آید.

$PPE_{i,t}$: اموال ماشین آلات و تجهیزات شرکت i در سال t

خطای مدل که برای هر سال شرکت محاسبه میشود و نشان دهنده اقلام تعهدی اختیاری و شاخص مدیریت سود می باشد. این مدل به صورت سری زمانی و با استفاده از رگرسیون غلتان (Rolling Regression) برای هر شرکت به طور مجزا برآورد شده تا تخمین دقیقی از اقلام تعهدی اختیاری برای هر شرکت در هر سال به دست آید.

مدیریت سود اطلاع بخشانه و مدیریت سود فرصت طلبانه

پس از برآورد مدل ما اقلام تعهدی اختیاری را در مدل دیچه و دیچاو جایگذاری می کنیم تا سال شرکتهای با مدیریت سود اطلاع بخشانه را از مدیریت سود فرصت طلبانه جدا کنیم.

$$DACC_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 CFO_{i,t-1} + \beta_2 CFO_{i,t} + \beta_3 CFO_{i,t+1} + \beta_4 REV_{i,t} + \beta_5 PPE_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

$DACC_{i,t}$: اقلام تعهدی اختیاری که از مدل بالا به دست می آید.

$CFO_{i,t-1}$: جریانان نقدی عملیاتی شرکت در سال $t-1$

$CFO_{i,t}$: جریانان نقدی عملیاتی شرکت در سال t

$CFO_{i,t+1}$: جریانان نقدی عملیاتی شرکت در سال $t+1$

$REV_{i,t}$: درآمد فروش شرکت در سال t

$PPE_{i,t}$: اموال و ماشین آلات و تجهیزات شرکت در سال t

مثبت و معنادار باشد، مدیریت سود فرصت طلبانه (Opportunistic Earnings Management) تشخیص داده می شود و اگر ضریب منفی یا غیرمعنادار باشد، مدیریت سود اطلاع بخشانه (Informative Earnings Management) تلقی می گردد. این روش تفکیک، شفافیت بیشتری در تحلیل رفتارهای سودآوری شرکت ها ایجاد می کند.

عدم تقارن اطلاعاتی (IA)

در میان معیارهای گوناگون، دامنه قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام جایگاه ویژه ای دارد. این مدل را به منظور تعیین محدوده قیمتی مناسب برای معاملات سهام به کار بستند. شایان ذکر است که دسای و همکاران^۱ نیز در سال ۲۰۰۳، در تحقیقات خود از این متغیر استفاده کرده اند.

$$IA = \frac{(AP - PB) \times 100}{(AP - PB) \div 2}$$

IA: دامنه تفاوت قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام شرکت i در سال t

AP: میانگین قیمت پیشنهادی فروش سهام شرکت i در سال t

PB: میانگین قیمت پیشنهادی خرید سهام شرکت i در سال t

^۱. Desai et al

یکی از شاخص‌های رایج و قابل اندازه‌گیری برای ارزیابی عدم تقارن اطلاعاتی، دامنه قیمت پیشنهادی خرید و فروش (Ask-Bid Spread) است. دامنه قیمت پیشنهادی تفاوت بین قیمت پیشنهادی فروش (Ask Price) و قیمت پیشنهادی خرید (Bid Price) سهام است. هرچه این تفاوت بزرگ‌تر باشد، نشان‌دهنده آن است که بازار نقدشوندگی کمتری دارد و عدم تقارن اطلاعاتی بالاتری وجود دارد، زیرا فروشندگان و خریداران برای جبران ریسک عدم شفافیت اطلاعات، قیمت‌های بیشتری را مطالبه می‌کنند.

اندازه شرکت

بزرگ‌تر بودن اندازه شرکت، اغلب با افزایش اعتبار آن همراه است. به علاوه، شرکت‌های بزرگ‌تر به دلیل توانایی بیشتر در تنوع‌بخشی به فعالیت‌ها، دسترسی به منابع مالی گوناگون و ارائه گزارش‌های منظم و شفاف، معمولاً با ریسک کمتری مواجه هستند (ثقفی و بولو، ۱۳۸۸). این امر موجب می‌شود که سرمایه‌گذاران در مواجهه با این شرکت‌ها، انتظار بازده کمتری داشته باشند. بر این اساس، انتظار می‌رود که بین اندازه شرکت و هزینه حقوق صاحبان سهام، رابطه‌ای معکوس وجود داشته باشد. در این تحقیق، اندازه شرکت با استفاده از لگاریتم طبیعی فروش خالص شرکت اندازه‌گیری می‌شود.

$$Size_{i,t} = \log S_{i,t}$$

که در آن:

$Size_{i,t}$: اندازه شرکت i در سال t و

$S_{i,t}$: خالص فروش شرکت i در سال t می‌باشد.

چرخه عمر شرکت:

این پژوهش چرخه عمر شرکت (FLC-DUM) است که از شاخص مدل علامت جریانهای نقدی دیکینسون برای محاسبه این متغیر استفاده شد. الگوی دیکینسون (۲۰۱۱) منطبق بر الگوی جریانهای وجه نقد فعالیتهای عملیاتی (CFO)، سرمایه‌گذاری (CFI) و تأمین مالی (CFF) است.

اگر $CFO < 0$ و $CFF > 0$ شرکت در مرحله ظهور

و اگر $CFO > 0$ و $CFF > 0$ شرکت در مرحله رشد

و اگر $CFO > 0$ و $CFF < 0$ شرکت در مرحله بلوغ

و اگر $CFO < 0$ و $CFF > 0$ یا $CFF \leq 0$ شرکت در مرحله نزول

و باقی مانده سال شرکتها در مرحله رکود دسته بندی میشوند.

شرکت‌ها معمولاً در بدو تاسیس و در مرحله "ظهور" در بازار بورس اوراق بهادار پذیرفته نمی‌شوند، و به همین دلیل اطلاعات و داده‌های مربوط به آن‌ها در دسترس عموم قرار نمی‌گیرد. در نتیجه، در این پژوهش، مراحل "ظهور" و "رشد" به منظور سهولت در تحلیل، به صورت یکپارچه و تحت عنوان مرحله "رشد" مورد بررسی قرار می‌گیرند. از طرف دیگر، مرحله "رکود" نیز به دلیل عدم وجود جریانهای نقدی شفاف و قابل اتکا، به همراه شرکت‌های حاضر در مرحله "افول"، در قالب یک گروه واحد با عنوان مرحله "افول" در نظر گرفته شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند (حیدرپور و همکاران، ۱۳۹۵). به منظور کدگذاری مراحل مختلف، اگر شرکت در مرحله "رشد" باشد، مقدار ۱ و در سایر مراحل مقدار صفر به آن اختصاص داده می‌شود. به همین ترتیب، اگر شرکت در مرحله "بلوغ" باشد، مقدار ۱ و در سایر مراحل مقدار صفر در نظر گرفته می‌شود و اگر شرکت در مرحله "نزول" قرار داشته باشد، مجدداً مقدار ۱ و در سایر مراحل مقدار صفر تعیین می‌گردد. به دلیل دسترسی محدود به داده‌های شرکت‌های در مرحله "ظهور" و پیچیدگی تحلیل، این مرحله با مرحله "رشد" تلفیق شده است. همچنین، مراحل "رکود" و "افول" که شباهت‌های زیادی در جریانهای نقدی دارند، در یک گروه تحت عنوان "افول" دسته‌بندی شده‌اند. هر مرحله چرخه عمر به صورت متغیرهای دامی (Dummy Variables) کدگذاری شده است؛ مثلاً اگر شرکت در مرحله رشد باشد، مقدار ۱ و در غیر این صورت ۰ اختصاص داده می‌شود.

خوانایی گزارش حسابرسی (DISAUDIT)

برای سنجش خوانایی گزارش‌های حسابرسی نیز همانند خوانایی صورت‌های مالی، از شاخص فوگ استفاده شده است که روش محاسبه آن مطابق توضیحات فوق است.

متغیرهای کنترلی

LEV: اهرم مالی معادل نسبت کل بدهی‌ها به کل دارایی‌ها

LOSS: زیان ده بودن شرکت، اگر یک شرکت زیان داشت عدد ۱ در غیر این صورت صفر

ROA: بازده دارایی‌ها معادل نسبت سود خالص به کل دارایی‌های شرکت

MTB: نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام

Mchange: تغییر مدیر، اگر مدیر تغییر کرده باشد عدد ۱ و اگر نه صفر.

در نهایت، برای آزمون فرضیه‌های تحقیق از مدل رگرسیونی چند متغیره زیر استفاده می‌شود.

$$READ_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 EM_{it} + \alpha_2 IA_{it} + \alpha_3 FLCDum_{it} + \alpha_4 Size_{it} + \alpha_5 DISAUDIT_{it} + \alpha_6 LEV_{it} + \alpha_7 LOSS_{it} + \alpha_8 ROA_{it} + \alpha_9 MTB_{it} + \alpha_{10} Mchange_{it} + \varepsilon_{it}$$

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی

به منظور درک عمیق‌تر ویژگی‌های جامعه مورد بررسی در این پژوهش و همچنین آشنایی کامل با متغیرهای مورد مطالعه، پیش از انجام تحلیل داده‌های آماری، به توصیف این متغیرها اقدام می‌شود. بر این اساس، قبل از بررسی فرضیه‌های تحقیق، متغیرهای اصلی پژوهش به اختصار در جدول ۲ ارائه و تحلیل می‌شوند. این جدول شامل معیارهایی است که به توصیف متغیرهای پژوهش کمک می‌کنند. شایان ذکر است که قبل از ارائه آمار توصیفی، نرمال بودن متغیرهای پژوهش در سطح خطای ۵ درصد مورد بررسی و تأیید قرار گرفته است.

نگاره ۲. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش (تعداد مشاهدات: ۱۰۴۰)

متغیرهای پیوسته					
متغیر	نماد	میانگین	میان	بیشترین	کمترین
خوانایی صورت‌های مالی	READ	۱۶/۴۵۸	۱۴/۳۰۷	۴۱/۱۴۳	۴/۳۸۸
مدیریت سود	EM	۰/۱۰۵	۰/۰۸۹	۰/۲۸۵	۰/۰۰۸
مدیریت سود فرصت طلبانه	OEM	۰/۰۳۸	۰/۰۰۰	۰/۲۰۸	۰/۰۰۰
مدیریت سود اطلاع بخشانه	EEM	۰/۰۶۴	۰/۰۳۰	۰/۲۸۵	۰/۰۰۰
عدم تقارن اطلاعاتی	IA	۳/۸۸۶	۴/۱۳۹	۵/۱۳۹	۱/۸۱۲
اندازه شرکت	SIZE	۱۴/۸۶۰	۱۴/۷۴۰	۱۷/۸۵۰	۱۲/۲۶۵
خوانایی گزارش حسابرسی	DISAUDIT	۱۷/۰۰۹	۱۵/۵۳۳	۷۱/۶۰۰	۵/۷۸۹
اهرم مالی	LEV	۰/۵۳۳	۰/۵۳۶	۰/۸۶۹	۰/۱۷۵
بازده دارایی	ROA	۰/۱۴۹	۰/۱۲۰	۰/۴۳۹	-۰/۰۴۶
ارزش بازاری به دفتری	MTB	۵/۰۵۴	۳/۵۱۵	۱۸/۳۳۷	۰/۹۲۹
متغیرهای گسسته					
متغیر	نماد	تعداد یک	تعداد صفر	درصد یک	درصد صفر
چرخه عمر شرکت	FLCDUM	۴۶۲	۵۷۸	۴۴/۴۲۳	۵۵/۵۷۷
زیان	LOSS	۸۷	۹۵۳	۸/۳۶۵	۹۱/۶۳۵
تغییر مدیر	MCHANGE	۳۴۶	۶۹۴	۳۳/۲۶۹	۶۶/۷۳۱

بر اساس آنچه که در نگاره ۲ مشاهده می‌گردد میانگین خوانایی صورت‌های مالی ۱۶/۴۵۸ است. این عدد بیانگر آن است که اکثر مشاهدات حول این نقطه متمرکز هستند. میانه این متغیر نیز ۱۴/۳۰۷ بوده و بیانگر آن است که نیمی از شرکت‌ها شاخص خوانایی گزارش بیشتر از این میزان و نیمی دیگر خوانایی کمتر از این میزان دارند. افزایش این شاخص بیانگر کاهش خوانایی گزارش حسابرس است. لذا بیشترین خوانایی گزارش حسابرس ۴/۳۸۸ و کمترین میزان ۴۱/۱۴۳ است. انحراف معیار نیز پراکندگی مشاهدات نسبت به میانگین را نشان می‌دهد و برابر با ۱۰/۰۵۹ است. این پراکندگی با توجه به مقادیر حداقل و حداکثر نسبتاً کوچک است. برای خوانایی گزارش حسابرسی نیز میانگین ۱۷/۰۰۹ است. اگر شاخص خوانایی بیشتر از ۱۸ باشد یعنی متن قابل خواندن نبوده و بسیار پیچیده است. این نتایج با مطالعات علی‌خانی و همکاران (۱۴۰۰) مطابقت دارد که میانگین خوانایی صورت‌های مالی را بر اساس شاخص فوگ ۱۷/۱۵۷ به دست آوردند.

مدیریت سود نیز به طور میانگین برابر با ۰/۱۰۵ است. این متغیر بر اساس قدرمطلق جزء خطای مدل جونز محاسبه شده است. در واقع زمانی که از جزء خطا قدرمطلق گرفته شود بیانگر آن است که افزایش این متغیر نشان دهنده افزایش مدیریت سود است. در این پژوهش مدیریت سود به تفکیک دو بخش فرصت طلبانه و آگاهی بخش در مدل پژوهش آزمون می‌شود. در این راستا بر اساس مطالعات ذوالفقاری و همکاران (۱۳۹۸) و با بهره‌گیری از مدل دیچو و دجو^۱ (۲۰۰۲) مدیریت سود به دو بخش مدیریت سود فرصت طلبانه و مدیریت سود اطلاع‌بخشانه تفکیک شده است. نتایج بیانگر آن است که میانگین مدیریت سود فرصت طلبانه و آگاهی بخش به ترتیب ۰/۰۳۸ و ۰/۰۶۴ است. علت کاهش میانگین نسبت به مدیریت سود (EM) به دلیل آن است که مقادیر مربوط به مدیریت سود اطلاع‌بخشانه در متغیر مدیریت سود فرصت طلبانه صفر در نظر گرفته شده است و برعکس.

به همین ترتیب با بررسی شاخص عدم تقارن اطلاعاتی مشاهده می‌شود که میزان عدم تقارن اطلاعاتی ۳/۸۸۶ درصد است. این شاخص در عدد ۱۰۰ ضرب شده است. به همین خاطر به درصد بیان می‌شود. افزایش این شاخص نیز بیانگر افزایش عدم تقارن اطلاعات است. شاخص اندازه شرکت که بر اساس لگاریتم کل فروش محاسبه شده است نیز نشان می‌دهد که به طور متوسط اندازه شرکت‌ها ۱۴/۸۶ است. همچنین اهرم مالی نشان می‌دهد که ۵۳/۳ درصد از دارایی شرکت‌ها از بدهی تشکیل شده است. بازده دارایی نیز بیانگر آن است که شرکت‌ها در هر سال به میزان ۱۴/۹ درصد کل دارایی‌ها سود خالص محقق می‌کنند. بدین ترتیب طی حدود ۷ سال شرکت‌ها می‌توانند به میزان کل دارایی‌ها سود خالص داشته باشند. در نهایت ارزش بازاری به دفتری بیان می‌کند که ارزش بازاری حقوق صاحبان سهام طی دوره پژوهش حدود ۵ برابر ارزش دفتری آن است. حداقل ۰/۹۲۹ نیز برای این متغیر بیانگر آن است که شرکتی وجود دارد که ارزش بازاری آن نسبت به ارزش دفتری آن کمتر است. سایر پارامترهای توصیفی متغیرهای پیوسته نیز به همین ترتیب در نگاره قابل مشاهده است.

با بررسی متغیرهای گسسته که در واقع متغیرهای با ارزش صفر یا یک هستند، می‌توان مشاهده کرد که ۴۴/۴۲۳ درصد از شرکت‌های نمونه در مرحله رشد قرار دارند. ۸/۳۶۵ درصد از شرکت‌های نمونه زیان ده بوده و سود خالص منفی داشته‌اند و در نهایت ۳۳/۲۶۹ درصد از شرکت‌ها در هر سال مدیران خود را تغییر داده‌اند.

آمار استنباطی

تحقیق حاضر به دنبال بررسی شش فرضیه به شرح زیر است:

- فرضیه ۱: بین مدیریت سود از نوع فرصت طلبانه و خوانایی صورت‌های مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد.
- فرضیه ۲: بین مدیریت سود از نوع اطلاع‌بخشانه و خوانایی صورت‌های مالی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.
- فرضیه ۳: بین عدم تقارن اطلاعاتی و خوانایی صورت‌های مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد.
- فرضیه ۴: بین چرخه عمر شرکت و خوانایی صورت‌های مالی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.
- فرضیه ۵: بین اندازه شرکت و خوانایی صورت‌های مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد.
- فرضیه ۶: بین خوانایی گزارش حسابرسی و خوانایی صورت‌های مالی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

^۱. Dechow & Dichev

رابطه بین رویکردهای مدیریت سود، عدم تقارن اطلاعاتی، ...

در نگاره ۳، نتایج آزمون فرضیه های آورده شده است. لازم به ذکر است که در این مدل متغیر خوانایی صورت مالی و گزارش حسابر در عدد منفی یک ضرب شده است نت افزایش این دو شاخص بیانگر افزایش خوانایی گزارش حسابر باشد.

نگاره ۳. مدل رگرسیونی آزمون فرضیه های پژوهش

$Read_{it} = \beta_0 + \beta_1 OEM_{it} + \beta_2 EEM_{it} + \beta_3 IA_{it} + \beta_4 FLCDum_{it} + \beta_5 Size_{it} + \beta_6 DisAudit_{it} + \beta_7 Lev_{it} + \beta_8 Loss_{it} + \beta_9 ROA_{it} + \beta_{10} MTB_{it} + \beta_{11} MChange_{it} + \varepsilon_{it}$					
متغیر	نماد	ضرایب رگرسیونی	انحراف استاندارد	آماره t	احتمال آماره t
مدیریت سود فرصت طلبانه	OEM	-۵/۳۰۱	۲/۷۰۱	-۱/۹۶۲	۰/۰۵۰
مدیریت سود اطلاع بخشانه	EEM	۱/۷۳۰	۲/۱۳۳	۰/۸۱۱	۰/۴۱۸
عدم تقارن اطلاعاتی	IA	-۰/۰۷۹	۰/۱۲۷	-۰/۶۲۳	۰/۵۳۴
چرخه عمر شرکت	FLCDUM	-۰/۶۰۰	۰/۱۸۳	-۳/۲۸۳	۰/۰۰۱
اندازه شرکت	SIZE	-۰/۲۸۳	۰/۱۲۰	-۲/۳۵۱	۰/۰۱۹
خوانایی گزارش حسابر	DISAUDIT	۰/۳۰۲	۰/۰۲۴	۱۲/۸۲۰	۰/۰۰۰
اهرم مالی	LEV	۱/۱۲۷	۰/۶۲۷	۱/۹۷۶	۰/۰۷۳
زیان	LOSS	-۰/۰۴۱	۰/۱۸۸	-۰/۲۲۰	۰/۸۲۶
بازده دارایی	ROA	۰/۳۰۴	۱/۱۲۹	۰/۲۶۹	۰/۷۸۸
ارزش بازاری به دفتری	MTB	-۰/۰۱۲	۰/۰۲۰	-۰/۶۱۳	۰/۵۴۰
تغییر مدیر	MCHANGE	-۰/۰۴۷	۰/۲۶۴	-۰/۱۷۹	۰/۸۵۸
ضریب ثابت	C	-۷/۲۰۷	۱/۹۷۵	-۳/۵۶۰	۰/۰۰۰
آماره F	۷۲۶/۹۳				
احتمال آماره F	۰/۰۰۰				
ضریب تعیین	۰/۷۳۶				
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۷۲۶				
تعداد مشاهدات	۱۰۴۰				

بر اساس نتایج ارائه شده در نگاره ۳ مشاهده می شود که آماره F در مدل پژوهش ۹۳/۷۲۶ است. به همین ترتیب احتمال آماره F در مدل برابر با صفر بوده که بیانگر معناداری کلی مدل های پژوهش است. نتایج مربوط به ضریب تعیین نشان می دهد که در مدل پژوهش ۷۳/۶ درصد از خوانایی صورت مالی بر اساس متغیرهای تعریف شده در مدل توضیح داده می شود. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده که از قدرت اتکای بالاتری برخوردار است نشان می دهد که ۷۲/۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته به وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی توضیح داده می شود. تعداد مشاهدات در این مدل ۱۰۴۰ است که در واقع کل مشاهدات آزمون شده است.

بر اساس نتایج مشاهده می شود که ضریب مدیریت سود فرصت طلبانه -۵/۳۰۱ است. این ضریب بر اساس آماره t در سطح احتمال ۹۵ درصد معنادار است. چراکه آماره t بیشتر از ۱/۹۶ بوده و احتمال آن کمتر از سطح خطای ۵ درصد است (تقریباً ۵ درصد) لذا می توان گفت که با افزایش مدیریت سود فرصت طلبانه، خوانایی صورت های مالی کاهش پیدا می کند. بنابراین فرضیه اول مبنی بر اینکه "بین مدیریت سود از نوع فرصت طلبانه و خوانایی صورت های مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد"، تأیید می شود.

به همین ترتیب ضریب مدیریت سود اطلاع بخشانه ۱/۷۳ است. این ضریب در هیچ یک از سطوح احتمال معنادار نیست. چراکه احتمال آماره t بیش از سطح خطای ۵ درصد است. لذا می توان گفت که مدیریت سود آگاهی بخش یا کارا بر خوانایی صورت مالی تأثیر ندارد. بدین ترتیب فرضیه دوم پژوهش مبنی بر اینکه "بین مدیریت سود از نوع اطلاع بخشانه و خوانایی صورت های مالی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد"، رد می شود.

با بررسی ضریب عدم تقارن اطلاعات مشاهده می شود که ضریب مورد نظر $0/079-$ است. با این حال این ضریب نیز در سطح احتمال ۹۵ درصد معنادار نیست. لذا می توان گفت که عدم تقارن اطلاعاتی بر خوانایی صورت های مالی تأثیر ندارد. بدین ترتیب فرضیه سوم رد می شود و باید گفت که بین عدم تقارن اطلاعاتی و خوانایی صورت های مالی رابطه منفی و معناداری وجود ندارد.

در راستای بررسی فرضیه چهارم ضریب چرخه عمر (چرخه رشد) $0/6-$ است. این ضریب بر اساس احتمال آماره t در سطح احتمال ۹۵ درصد معنادار است. لذا می توان گفت که در چرخه رشد، خوانایی صورت مالی کاهش پیدا می کند. بنابراین فرضیه چهارم مبنی بر اینکه "بین چرخه عمر شرکت و خوانایی صورت های مالی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد"، رد می شود. در راستای رابطه منفی باید گفت که در مرحله رشد، شرکت ها ممکن است به سرعت در حال افزایش درآمد و هزینه باشند. این نوسانات می توانند باعث شوند که مقایسه صورت های مالی در دوره های مختلف دشوار شود. همچنین شرکت های در حال رشد ممکن است هنوز مدل کسب و کار خود را تثبیت نکرده باشند. این عدم ثبات می تواند منجر به تغییرات مکرر در حسابداری و گزارشگری مالی شود که خوانایی صورت های مالی را کاهش می دهد.

فرضیه پنجم بیان می کند که بین اندازه شرکت و خوانایی صورت های مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. در این راستا ضریب اندازه شرکت $0/283-$ است. این ضریب بر اساس آماره t در سطح احتمال ۹۵ درصد معنادار است. لذا می توان گفت که با افزایش اندازه شرکت، خوانایی صورت مالی به دلیل پیچیدگی بیشتر عملیات شرکت های بزرگ و وجود شرکت های تابعه فرعی بیشتر کاهش پیدا می کند.

در نهایت ضریب خوانایی گزارش حسابرس $0/302+$ است. این ضریب بر اساس آماره t در سطح احتمال ۹۵ درصد معنادار است. چراکه احتمال آماره t برابر با صفر بوده و کمتر از سطح خطای ۵ درصد است. باینرا فرضیه ششم پژوهش نیز تأیید می شود و می توان گفت که بین خوانایی گزارش حسابرسی و خوانایی صورت های مالی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری

یافته های گسترده پژوهش های پیشین نشان می دهد که مدیران به منظور پنهان سازی اطلاعات کلیدی و مهم از دید سرمایه گذاران و سایر ذی نفعان، معمولاً گزارش های مالی را پیچیده و حجیم ارائه می دهند. هدف این رویکرد، استتار اخبار نامطلوب یا ضعف عملکرد شرکت در لابه لای گزارش های پیچیده و دشوار فهم است. به ویژه مدیرانی که اقدام به مدیریت سود فرصت طلبانه می کنند، تمایل دارند روش های کسب سود غیر واقعی یا دستکاری شده را پنهان کنند. این امر باعث می شود تا خوانایی صورت های مالی کاهش یافته و تشخیص دستکاری سود برای کاربران اطلاعات مالی دشوارتر گردد. به طور کلی، این رویکردها نشان دهنده اثرگذاری متغیرهایی چون مدیریت سود، عدم تقارن اطلاعاتی، اندازه شرکت و مرحله چرخه عمر بر خوانایی گزارش های مالی هستند.

در این مطالعه، با هدف درک بهتر و دقیق تر این روابط، به بررسی ارتباط بین انواع رویکردهای مدیریت سود (فرصت طلبانه و اطلاع بخشانه)، عدم تقارن اطلاعاتی، اندازه شرکت، چرخه عمر شرکت و خوانایی گزارش حسابرس با خوانایی صورت های مالی پرداختیم. نمونه تحقیق شامل اطلاعات ۱۳۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۱ بود. داده ها پس از جمع آوری با نرم افزار Eviews تحلیل و نتایج به صورت زیر استخراج شد.

تحلیل نتایج

فرضیه اول: مدیریت سود فرصت طلبانه و خوانایی صورت های مالی

یافته ها نشان داد که بین مدیریت سود فرصت طلبانه و خوانایی صورت های مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. این نتیجه تأیید می کند که مدیرانی که برای منافع شخصی خود اقدام به دستکاری سود می کنند، گزارش های مالی را به گونه ای تنظیم می کنند که فهم و تحلیل آن برای ذی نفعان دشوار شود. این یافته، مطابق با نتایج پژوهش های آلم ال-دین و همکاران^۱ (۲۰۲۲)،

^۱. Alm El-Din et al

رابطه بین رویکردهای مدیریت سود، عدم تقارن اطلاعاتی، ...

چترجی^۱ (۲۰۲۴)، ندگوا^۲ (۲۰۲۴)، حسین پور و همکاران (۱۴۰۰) و کیان و همکاران (۱۳۹۹) است. این شباهت نشان می‌دهد که مسئله مدیریت سود فرصت طلبانه و تأثیر آن بر پیچیدگی گزارشگری مالی، موضوعی پایدار و فراگیر در فضای مالی ایران و جهان است.

فرضیه دوم: مدیریت سود اطلاع‌بخشانه و خوانایی صورت‌های مالی

نتایج نشان داد که بین مدیریت سود اطلاع‌بخشانه و خوانایی صورت‌های مالی رابطه معناداری وجود ندارد. این یافته حاکی از آن است که انتشار اطلاعات با هدف اطلاع‌رسانی واقعی، تأثیر قابل توجهی بر افزایش شفافیت و خوانایی گزارش‌ها ندارد. این موضوع می‌تواند به دلیل ماهیت متعادل و کمتر دستکاری شده این نوع مدیریت سود باشد که بر خوانایی تأثیر مستقیم ندارد. از آنجا که این فرضیه برای اولین بار در پژوهش‌های مشابه آزموده شده است، نمی‌توان آن را با مطالعات پیشین مقایسه کرد، اما زمینه مناسبی برای تحقیقات آتی فراهم می‌آورد.

فرضیه سوم: عدم تقارن اطلاعاتی و خوانایی صورت‌های مالی

تحلیل‌ها نشان داد که عدم تقارن اطلاعاتی به صورت مستقیم تأثیر معناداری بر خوانایی صورت‌های مالی ندارد. این نتیجه ممکن است به دلیل تأثیر قوی‌تر مدیریت سود فرصت طلبانه باشد که اثرات احتمالی عدم تقارن اطلاعاتی را در مدل جامع خنثی کرده است. شایان ذکر است که در بررسی ضریب همبستگی ساده، رابطه‌ای میان عدم تقارن اطلاعاتی و خوانایی مشاهده شد، ولی در مدل نهایی چندمتغیره این رابطه معنادار نبود. این یافته با پژوهش‌های صالح عقیب بخیت^۳ (۲۰۲۴)، کاظمی علوم و همکاران (۱۳۹۹) و احمدی و قائمی (۱۳۹۷) ناسازگار است. این اختلاف می‌تواند به تفاوت نمونه، متغیرهای کنترلی یا روش‌شناسی پژوهش مربوط باشد که لازم است در تحقیقات آتی به آن پرداخته شود.

فرضیه چهارم: چرخه عمر شرکت و خوانایی صورت‌های مالی

نتایج این فرضیه به شکلی غیرمنتظره، رابطه منفی و معناداری بین چرخه عمر شرکت و خوانایی گزارش‌ها نشان داد. معمولاً انتظار می‌رود که شرکت‌های در مرحله بلوغ به دلیل ثبات و تجارب بیشتر، گزارش‌های قابل فهم‌تر و شفاف‌تری ارائه دهند. اما نتایج ما نشان می‌دهد که در این مرحله، به دلیل وجود کارکنان ماهر و متخصص در انجام مدیریت سود فرصت طلبانه، احتمال کاهش خوانایی گزارش‌ها وجود دارد. این یافته با نتایج پژوهش بیاس و همکاران^۴ (۲۰۲۲) به صورت غیرمستقیم در تناقض است و نشان می‌دهد که بلوغ شرکت‌ها ممکن است به دلیل پیچیدگی‌های داخلی و افزایش مهارت در مدیریت سود، خوانایی گزارش‌ها را کاهش دهد.

فرضیه پنجم: اندازه شرکت و خوانایی صورت‌های مالی

نتایج نشان داد که اندازه شرکت رابطه منفی و معناداری با خوانایی صورت‌های مالی دارد. شرکت‌های بزرگ‌تر به دلیل پیچیدگی بالاتر عملیات و فرآیندهای متعدد، گزارش‌های مالی پیچیده‌تر و کمتر قابل فهم ارائه می‌دهند. این یافته با مطالعات لی (۲۰۰۸)، آجینا و همکاران (۲۰۱۶)، لو و همکاران (۲۰۱۷) و رویستون و هاریماون (۲۰۲۰) همسو است. به بیان دیگر، افزایش اندازه شرکت‌ها موجب افزایش پیچیدگی و دشواری در فهم گزارش‌های مالی می‌شود که نیازمند توجه ویژه مدیران و حساب‌رسان برای ساده‌سازی افشای آنهاست.

فرضیه ششم: خوانایی گزارش حسابرسی و خوانایی صورت‌های مالی

نتایج نشان داد که خوانایی گزارش حسابرسی رابطه مثبت و معناداری با خوانایی صورت‌های مالی دارد. گزارش حسابرسی که از نظر زبان و ساختار شفاف و قابل فهم باشد، به درک بهتر صورت‌های مالی توسط کاربران کمک می‌کند. این یافته همسو با نتایج لو و همکاران (۲۰۱۸)، بوباکر و همکاران^۵ (۲۰۱۹) و عباس زاده و همکاران (۱۳۹۹) است و اهمیت نقش حساب‌رسان در ارتقاء کیفیت افشای مالی را نشان می‌دهد.

¹. Chatterjee

². Ndegwa

³. Saleeb Agaiby Bakhiet

⁴. Bias et al

⁵. Boubaker et al

تحلیل تطبیقی و بحث بیشتر

این تحقیق با تمرکز بر چندین متغیر همزمان، نشان می‌دهد که مدیریت سود فرصت‌طلبانه از مهم‌ترین عوامل کاهش خوانایی گزارش‌های مالی است. برخلاف انتظار، عدم تقارن اطلاعاتی در حضور سایر متغیرها تأثیر مستقیمی نداشت که نشان‌دهنده پیچیدگی تعامل متغیرهای محیطی و ساختاری شرکت‌هاست. همچنین، یافته‌ها درباره چرخه عمر شرکت، نگرش سنتی را به چالش می‌کشد و نشان می‌دهد که بلوغ سازمانی الزاماً به بهبود کیفیت گزارشگری نمی‌انجامد، بلکه ممکن است با پیچیدگی‌های مدیریتی همراه باشد که نیازمند مطالعات عمیق‌تر است.

اندازه شرکت نیز به طور قابل توجهی بر پیچیدگی گزارش‌ها اثرگذار است؛ این مسئله به ویژه در شرکت‌های بزرگ با ساختارهای پیچیده‌تر اهمیت دارد، زیرا پیچیدگی فرآیندها و تنوع فعالیت‌ها ممکن است مانع از ارائه گزارش‌های ساده و شفاف شود.

نهایتاً، نقش خوانایی گزارش حسابرسی به عنوان یک عامل کلیدی در ارتقاء خوانایی کلی گزارش‌های مالی مورد تأکید قرار گرفته است که نشان می‌دهد تقویت کیفیت حسابرسی می‌تواند به بهبود فهم اطلاعات مالی کمک کند.

پیشنهادهای کاربردی

برای سازمان بورس اوراق بهادار تهران:

- تدوین و اجرای استانداردهای دقیق‌تر و شفاف‌تر در زمینه گزارشگری مالی که خوانایی و سادگی را ارتقاء دهد.
- ایجاد دستورالعمل‌هایی برای محدود کردن پیچیدگی‌های غیرضروری در گزارش‌های مالی شرکت‌ها، به ویژه شرکت‌های بزرگ و در مرحله بلوغ.
- تقویت نظارت بر رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیران از طریق توسعه ابزارهای تحلیل و شناسایی گزارشگری مشکوک و پیچیده.
- آموزش و ارتقاء سطح آگاهی مدیران و حسابرسان درباره اهمیت خوانایی گزارش‌ها و اثرات منفی مدیریت سود فرصت‌طلبانه.
- برای سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران مالی:
- توجه ویژه به ارزیابی خوانایی گزارش‌ها به عنوان یکی از شاخص‌های ریسک سرمایه‌گذاری، به خصوص در شرکت‌های بزرگ و مراحل بلوغ.
- در نظر گرفتن ارتباط احتمالی میان گزارشگری مسئولیت اجتماعی و خوانایی گزارش‌های مالی به منظور شناسایی ریسک مدیریت سود فرصت‌طلبانه در این حوزه.
- استفاده از مدل‌های تحلیلی پیشرفته که عوامل متعددی همچون اندازه شرکت، چرخه عمر و خوانایی گزارش حسابرسی را همزمان در تحلیل‌های مالی لحاظ کنند.

محدودیت‌ها و راهکارهای پژوهش‌های آینده

- این تحقیق با وجود ارائه نتایج کاربردی و تحلیل‌های عمیق، محدودیت‌هایی نیز دارد:
- تعمیم نتایج به آینده منوط به پایداری شرایط سیاسی، اقتصادی و قانونی مشابه دوره مطالعه است که در صورت تغییرات، نتایج ممکن است متفاوت باشد.
- برخی شرکت‌ها در بازه زمانی مطالعه غیرفعال یا دارای سهام راکد بوده‌اند که باعث حذف آن‌ها از نمونه شد و ممکن است بر جامعیت نتایج تأثیرگذار باشد.
- اثرات عوامل محیطی و فرهنگی بر خوانایی گزارش‌ها در این پژوهش مورد بررسی قرار نگرفته‌اند که می‌تواند موضوعی مناسب برای تحقیقات آتی باشد.
- مطالعه رابطه میان گزارشگری مسئولیت اجتماعی و مدیریت سود به طور گسترده‌تری نیازمند بررسی‌های عمیق‌تر و نمونه‌های بزرگ‌تر است.

منابع

- احمدی، آمنه، و قائمی، محمدحسین. (۱۳۹۷). مدیریت سود واقعی و خوانایی گزارشگری مالی. پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی، ۷(۲)، ۴۵-۷۲.
- توسلی طبائی، سید محمد، و رضازاده، جواد. (۱۴۰۳). تأثیر چرخه عمر شرکت در قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با تأکید بر نقش عدم تقارن اطلاعاتی و جریان نقد آزاد. پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی، ۱۳(۱)، ۱۰۳-۱۲۱.
- ثقفی، بولو. (۱۳۸۸). هزینه حقوق صاحبان سهام و ویژگی‌های سود. تحقیقات حسابداری و حسابرسی، ۲(۱)، ۴-۲۹.
- حسین پور، یعقوب، ایزدی نیا، ناصر، محمدی خشویی، حمزه، و علیمردی، محمد. (۱۴۰۰). بررسی تأثیر معیارهای عملکرد اقتصادی و حسابداری بر خوانایی گزارشگری مالی مبتنی بر افشای روایی اطلاعات. پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۱۳(۱)، ۴۰-۲۱. 10.22051/jera.2022.40870.3022
- حیدرپور، فرزانه، رجب دری، حسین، و خلیفه شریفی، علی. (۱۳۹۵). ارتباط بین چرخه عمر شرکت و خطر سقوط قیمت سهام. حسابداری و منافع اجتماعی، ۶(۴)، ۲۲-۱. 10.22051/ijar.2016.2588
- داداشی، ایمان، و نوروزی، محمد. (۱۳۹۹). بررسی اثر میانجی خوانایی گزارشگری مالی بر رابطه بین مدیریت سود و هزینه سرمایه. مجله دانش حسابداری، ۱۱(۱)، ۱۳۵-۱۵۷. 10.22103/jak.2020.11718.2629
- ذوالفقاری، میثم، نقش بندی، نادر، و سادات غفاری، منصوره. (۱۳۹۹). اثربخشی کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت‌های گزارش‌های مالی. فصلنامه مدیریت سیستم و نوآوری هوشمند، ۲(۳)، ۲۸۶-۳۱۴. <https://www.jocrimas.ir/showpaper/13021>
- صفری گرایلی، مهدی، رضایی پشته نویی، یاسر، و نوروزی، محمد. (۱۳۹۶). مدیریت سود و خوانایی گزارشگری مالی: آزمون تجربی رویکرد فرصت طلبانه. دانش حسابرسی، ۱۷(۶۹)، ۲۱۷-۲۳۰. <http://danesh.dmk.ir/article-1-1701-fa.html>
- عباس زاده، محمدرضا، صالحی، مهدی، و نسیم طوسی، فرهاد. (۱۳۹۸). بررسی عوامل موثر بر خوانایی گزارش حسابرس: یک رویکرد زبانی. مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۶(۶۴)، ۳۱-۵۷. 10.22054/qjma.2020.30865.1775
- علی خانی، رضیه، مران جوری، مهدی، و داوودی، سمانه. (۱۴۰۰). ویژگی‌های کمیته حسابرسی و خوانایی گزارش حسابرسی. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۸(۱)، ۸۰-۱۰۱. 10.22059/acctgrev.2021.303906.1008381
- عیدی پور زهرا، امینی سعید، و فتوت کریمی رضا. (۱۴۰۳). بررسی اثر تعدیلی عدم تقارن اطلاعاتی بر روابط بین پیچیدگی لحن گزارش صورت‌های مالی و سیاست تقسیم سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری، ۸(۳۰)، ۲۷-۳۹. www.majournal.ir/index.php/ma/article/view/2782
- کاظمی علوم، مهدی، عبدی، مصطفی، زلفی، حسن، و جلالوند، حسین. (۱۳۹۹). تأثیر خوانایی گزارشگری مالی بر معیارهای ریسک پروژه حسابرسی. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۷(۲)، ۲۰۲-۲۳۰. 10.22059/acctgrev.2020.299740.1008366
- کیان، علیرضا، فقیه، محسن، و امیری، مژگان. (۱۳۹۹). ارتباط بین محافظه‌کاری حسابداری و خوانایی گزارش‌های مالی در شرکت‌های دولتی. حسابداری دولتی، ۷(۱)، ۱۲۹-۱۴۴. 10.30473/gaa.2021.56327.1433
- Abbaszadeh, M. R., Salehi, M. & Nasimtoosi, F. (2019). A Study of Factors Affecting Readability of the Audit Report: A linguistic Approach. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 16(64), 31-57. (in Persian)
- Abernathy, J. L., Guo, F., Kubick, T. R. & Masli, A. (2019). Financial statement footnote readability and corporate audit outcomes. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 38(2), 1-26.
- Abrahamson, E. & Park, C. (1994). Concealment of negative organizational outcomes: an agency theory perspective. *Academy of Management Journal*, 37(5), 1302-1334.
- Ahmadi, A. & Ghaemi, M. H. (2019). Real Earnings Management and Financial Reporting Readability. *Applied Research in Financial Reporting*, 7(2), 45-72. (in Persian)

- Ajina, A., Laouiti, M. & Msolli, B. (2016). Guiding through the fog: does annual report readability reveal earnings management?. *Research in international Business and Finance*, 38, 509-516.
- Alikhani, R., Maranjory, M. & Davoudi, S. (2021). Audit Committee Characteristics and Audit Reporting Readability. *Accounting and Auditing Review*, 28(1), 80-101. (in Persian)
- Alm El-Din, M. M., El-Awam, A. M., Ibrahim, F. M. & Hassanein, A. (2022). Voluntary disclosure and complexity of reporting in Egypt: the roles of profitability and earnings management. *Journal of Applied Accounting Research*, 23(2), 480-508.
- Aymen, A., Sourour, B. S. & Badreddine, M. (2018). The effect of annual report readability on financial analysts' behavior. *Pressacademia*, 5(1), 26-37.
- Bhattacharya, N., Desai, H. & Venkataraman, K. (2013). Does earnings quality affect information asymmetry? Evidence from trading costs. *Contemporary Accounting Research*, 30(2), 482-516.
- Bloomfield, R. J. (2008). Discussion of "Annual report readability, current earnings, and earnings persistence. *Journal of Accounting and Economics*, 45, 248-252.
- Boubaker, S., Gounopoulos, D. & Rjiba, H. (2019). Annual report readability and stock liquidity. *Financial Markets, Institutions, and Instruments*, 28(2), 159-186
- Chang, M., Wee, M., Watson, I. & D'Anna, G. (2006). Do investor relations affect information asymmetry?. *Australian Journal of Management*, 33(2), 375-390.
- Chatterjee, C. (2024). Earnings management and financial reports' readability: moderating role of audit quality, cash holding, and ownership pattern. *International Journal of Disclosure and Governance*, 1-15.
- Cho, M., Hyeon, J., Jung, T. & Lee, W. J. (2022). Audit pricing of hard-to-read annual reports. *Asia-Pacific Journal of Accounting & Economics*, 29(2), 547-572.
- Coulton, J. J. & Ruddock, C. (2011). Corporate payout policy in Australia and a test of the life-cycle theory. *Accounting & Finance*, 51(2), 381-407.
- Dadashi, I. & Norouzi, M. (2020). Investigating the Mediating Effect of Financial Reporting Readability on the Relationship between Earnings Management and Cost of Capital. *Journal of Accounting Knowledge*, 11(1), 135-157. (in Persian)
- Dechow, P. & I.Dichev (2002). The quality of accruals and earnings: the role of accruals in estimation errors. *The Accounting Review*, 77, 35-59.
- Dickinson, V. (2011). Cash flow patterns as a proxy for firm life cycle. *The Accounting Review*, 86(6), 1969-1994.
- Eidipour, Z., Amini, S. & Fatout Karimi, R. (2024). Investigating the Moderating Effect of Information Asymmetry on the Relationship between the Complexity of the Tone of Financial Statement Reporting and the Dividend Policy of Companies Listed on the Tehran Stock Exchange. *Journal of New Research Approaches in Management and Accounting*, 8(30), 27-39. (in Persian)
- Faff, R., Kwok, W. C., Podolski, E. J. & Wong, G. (2016). Do corporate policies follow a life-cycle?. *Journal of Banking & Finance*, 69, 95-107.
- Fakhfakh, M. (2016). Linguistic performance and legibility of auditors' reports with modified opinions: An advanced investigation based on the ISAs on audit reports. *Asian Review of Accounting*, 24(1), 105-130.
- Gole, T. W., Borsch, T., Denich, M. & Teketay, D. (2008). Floristic composition and environmental factors characterizing coffee forests in southwest Ethiopia. *Forest Ecology and Management*, 255(7), 2138-2150.
- Gower, S. T., McMurtrie, R. E. & Murty, D. (1996). Aboveground net primary production decline with stand age: potential causes. *Trends in Ecology & Evolution*, 11(9), 378-382.

- Habib, A. & Hasan, M. M. (2019). Corporate life cycle research in accounting, finance and corporate governance: A survey, and directions for future research. *International Review of Financial Analysis*, 61, 188–201.
- Harymawan, I. & Nowland, J. (2016). Political connections and earnings quality: How do connected firms respond to changes in political stability and government effectiveness?. *International Journal of Accounting & Information Management*, 24(4), 339-356.
- Heidar Poor, F., Rajab Dorri, H. & Khalife Sharifi, A. (2016). The Relationship between Companie's Life Cycle and the Stock Price Crash Risk. *Journal of Accounting and Social Interests*, 6(4), 1-22. (in Persian)
- Hesarzadeh, R. & Rajabalizadeh, J. (2019). The impact of corporate reporting readability on informational efficiency. *Asian Review of Accounting*, 27(4), 489-507.
- Hosseinpour, Y., Izadinia, N., Mohammadi Khoshoui, H. & Alimoradi, M. (2023). Investigating the Effect of Economic and Accounting performance Criteria on the Readability of Financial Reporting Based on the Information Narrative Disclosure. *Empirical Research in Accounting*, 13(1), 21-40. (in Persian)
- Kazemiolum, M., Abdi, M., Zalaghi, H. & Jalalvand, H. (2020). The Impact of the Annual Report Readability on the Audit Engagement Risk Measures. *Accounting and Auditing Review*, 27(2), 202-230. (in Persian)
- Kian, A., Faghih, M. & Amiri, M. (2021). The Relationship of between Accounting Conservatism and Financial Reporting Readability in Public Companies. *Governmental Accounting*, 7(1), 129-144. (in Persian)
- Kim, J. B., Wang, Z. & Zhang, L. (2016). CEO overconfidence and stock price crash risk. *Contemporary Accounting Research*, 33(4), 1720-1749.
- Kothari, S. P., Leone, A. J. & Wasley, C. E. (2005). Performance matched discretionary accrual measures. *Journal of accounting and economics*, 39(1), 163-197.
- Krishnan, N., Boyd, S., Somani, A., Raoux, S., Clark, D. & Dornfeld, D. (2008) A hybrid life cycle inventory of nano-scale semiconductor manufacturing. *Environ Sci Technol*, 42(8), 3069–3075.
- Krishnan, G. V. (2003). Does Big 6 auditor industry expertise constrain earnings management?. *Accounting horizons*, 17, 1-16.
- Krishnan, J., Krishnan, J. & Liang, S. (2020). Internal control and financial reporting quality of small firms: A comparative analysis of regulatory regimes. *Review of Accounting and Finance*, 19(2), 221–246.
- Kubick, T. R., Lockhart, G. B. & Robinson, J. R. (2021). Taxes and earnings management: Evidence from the Tax Cuts and Jobs Act of 2017. *SSRN Electronic Journal*.
- Lawrence, A. (2013). Individual investors and financial disclosure. *Journal of accounting and economics*, 56(1), 130-147.
- Li, F. (2008). Annual report readability, current earnings, and earnings persistence. *Journal of Accounting and economics*, 45(2-3), 221-247.
- Lo, K. (2008). Earnings management and earnings quality. *Journal of Accounting and Economics*, 45(2-3), 350-357.
- Lo, K., Ramos, F. & Rogo, R. (2017). Earnings Management and Annual Report Readability. *Journal of Accounting and Economics*, 63(1), 1-25.
- Loughran, T. & McDonald, B. (2014). Measuring readability in financial disclosures. *the Journal of Finance*, 69(4), 1643-1671.
- Luo, J., Hui, L. X. & Chen, H. (2018). Annual report readability and corporate agency costs. *China Journal of Accounting Research*, 11(3), 187–212.
- Miller, B. P. (2010). The effects of reporting complexity on small and large investor trading. *The Accounting Review*, 85(6), 2107-2143.

- Mohammadzadeh Moghadam, H., Salehi, M. & Hajiha, Z. (2025). The Effect of Financial Statement Readability on Audit Report Readability. *International Journal of Finance & Managerial Accounting*, 10(39), 215-232.
- Ndegwa, J. N. (2024). Sustainability reporting, board diversity, earnings management and financial statements readability: evidence from an emerging economy. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 24(4), 780-798.
- Roiston, T. A. & Harymawan, I. (2020). Firm size, firm age and the readability of the MD&A report. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, 12(7), 135-149.
- Safari Graili, M., Rezaei Pitehnoei, Y. & Norouzi, M. (2017). Earnings Management and Financial Reporting Readability: An Empirical Test of the Opportunistic Approach. *Audit Science*, 17(69), 217-230. (in Persian)
- Saghafi, A. & Blue, G. (2009). Cost of equity and profit features. *Accounting and Auditing Research*, 1(2), 4-29. (in Persian)
- Saleeb Agaiby Bakhiet, B. (2024). Financial statements readability and stock price crash risk: the mediating roles of information asymmetry and stock liquidity. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print.
- Tavassoli Tabaei, S. M. & Rezazadeh, J. (2024). The effect of Firm Life Cycle on the Financial Statement Comparability with Emphasis on the Role of Information Asymmetry and Free Cash Flow. *Applied Research in Financial Reporting*, 13(1), 103-121. (in Persian)
- Zolfaghari, M., Naqshbandi, N. & Sadat Ghaffari, M. (2020). The effectiveness of the audit committee on the readability of financial report notes. *Journal of System Management and Smart Innovation*, 2(3), 286-314. (in Persian)